

การจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ
การแข่งขันและความร่วมมือในการรองรับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน
The Knowledge Management in Cultural Tourism of Phetchabun Province for Human
Entrepreneurial Reinforcement to Support ASEAN Community

ดร.แก้วตา ผิวพรรณ¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทธิสินี ธีระธรรมสรณ²

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย เชื้อมวราศาสตร์³

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงโอกาสข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและความร่วมมือเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน 2) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและความร่วมมือเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของตัวแทนชุมชน ชุมชนละ 5 ท่านจำนวน 5 ชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์สามารถวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

จุดแข็ง คือ ชุมชนมีความเข้มแข็งทางด้านสังคมค่อนข้างมาก มีข้อจำกัดคือ ชุมชนยังขาดความเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชน และภาครัฐขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ดูแลในพื้นที่ โอกาสคือ มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบ มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีภูมิอากาศที่หนาวเย็น มีความหลากหลายของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ปัญหาและอุปสรรคคือ การแข่งขันและการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้น ในด้านการจัดการความรู้ มีแนวทางการจัดการความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 5 ด้าน คือ ด้านองค์ความรู้ได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจทั้งทางเรื่องประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ด้านความพร้อมของบุคลากร ด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, ประชาคมอาเซียน, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The purposes of this qualitative by Participatory Action research were :1) to study the possibility of restrictions. Problems and obstacles in the development of the professional personnel, travel in groups, cultural tours of the Phetchabun province to strengthen competitiveness and cooperation to support the ASEAN integration. 2) To study knowledge management in order to travel in groups, cultural tours of the Phetchabun province to strengthen competitiveness and cooperation to support the ASEAN integration. A qualitative research study data from in-depth interviews of community representatives from 5 of 5 each community. The interviews can be analyzed by the method of content analysis.

¹⁻³ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

The results :

From the interview found that about a strength is community strength quite a lot of social history. There is also a lack of Community restrictions linked to the cooperation between entrepreneurs. Community and the Government, a lack of integration between the job opportunities in an area care from is a geographic advantage. There are beautiful views. There is cold in winter. There is a wide variety of ethnic chumchonklum, a unique culture. Problems and obstacles are race and a race condition in the tourist market is likely higher. In the field of knowledge management. The guidelines of Knowledge management of cultural tourism in 5 aspects; knowledge has been gathered, the knowledge should be interesting either way about history Culture of safety personnel for community regeneration, cultural aspects of management, infrastructure, and promote marketing and public relations.

Keywords : Cultural Tourism, ASEAN Community, Community Participation

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งจากตัวเลขของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้ปี พ.ศ. 2560 นักท่องเที่ยวขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.77 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และมีจำนวนสูงที่สุด 35.38 ล้านคน รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดรายได้รวม 1,824,042.35 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 11.66 ส่วนสถานการณ์ท่องเที่ยวชาวไทยเที่ยวไทยในปี 2560 นั้นคาดว่าจะมีชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศจำนวน 152 ล้านคน-ครั้ง ขยายตัวร้อยละ 4.39 จากปีที่ผ่านมา และคาดว่าจะมีการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของชาวไทยรวม 930,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 5.42 จากปีที่ผ่านมา (Mr.362degree, 2018)

จินณพัช ปทุมพร (2560) ระบุว่า การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์การบริการและการท่องเที่ยวทางเลือกที่ประเทศไทยมุ่งเน้นในการสร้างจุดขายและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จากความได้เปรียบจากภาพลักษณ์อันดีทางการแพทย์ ความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และศักยภาพทางการท่องเที่ยว ซึ่งจากแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน จะพบว่า จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความหลากหลายและประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ

ในกลุ่มประเทศสมาชิก ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศสี่ประเทศ (ซึ่งได้แก่ ประเทศไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์) ที่ได้รับการยอมรับทางการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาสิ่งๆ ที่แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบันผ่านสิ่งเหล่านี้ ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น เทศกาลประเพณีโล้ชิงช้า ของชาวอ่าวป่างานประเพณีปีไหมม้ง ที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้น

ประกอบกับที่ผ่านมาชาวบ้านมีความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน บางส่วนเข้าใจ บางส่วนไม่เข้าใจ และอีกหลายส่วนเข้าใจผิดว่าการท่องเที่ยวมีประโยชน์ด้านการสร้างรายได้เพียงอย่างเดียว ไม่ตระหนักถึงความร้ายแรงของปัญหาภาวะวิกฤติทางวัฒนธรรม และผลกระทบที่เกิดขึ้นอันจะทำให้สายความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นแหล่งเก็บภูมิปัญญาของมนุษยชาติติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน ส่งผลให้เกิดวิกฤติด้าน

อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ ซึ่งมีผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ อ่อนแอ ไม่สามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้ ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประสบกับภาวะวิกฤตนี้ ทำให้สังคมอ่อนแอขาดความเชื่อมั่น ความมั่นคง ซึ่งเป็นรากฐานของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ เหตุนี้เองจึงทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวแบบคนละทิศทางขึ้น การเติบโตอย่างรวดเร็วของแหล่งท่องเที่ยวโดยปราศจากการเตรียมพร้อม ทำให้ปัญหาหลายอย่างตามมา

จากประเด็นดังกล่าว คนในชุมชนขาดความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้ด้านชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ จึงทำให้เกิดผลกระทบ ด้านการทำลายวัฒนธรรมที่ดีอยู่แล้วให้สูญหายไป สิ่งที่เป็นแรงจูงใจประการหนึ่งคือการเร่งสร้างองค์ความรู้ในการจัดการกับปัญหา กล่าวคือการศึกษาและวิธีการฟื้นฟูธำรงรักษาวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตซึ่งยังนับว่าขาดแคลนอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกิดความเข้าใจผิดพลาด ส่งผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และภาพลักษณ์ของชุมชน ซึ่งเคยมีภูมิปัญญา วัฒนธรรม สังคมที่สงบสุข สภาพแวดล้อมที่ดี อาจต้องสูญหายไปเพราะความไม่รู้และไม่เข้าใจ

ทั้งนี้การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC เป็นด้านที่มีความซับซ้อน เนื่องจากระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศค่อนข้างมีความแตกต่าง หรือแม้แต่การสื่อสารก็มีภาษาที่หลากหลาย หรือแม้วัฒนธรรมประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้จึงต้องเตรียมตัวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน รวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่งการเตรียมตัวนี้ ต้องยึดเป้าหมายสำคัญของ AEC นั่นคือ การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วม การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจอาเซียน การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ด้วยการมีเป้าหมายทั้ง 4 ประการข้างต้นดังกล่าวนี้ ประเทศไทยหรือสถานประกอบการต่างๆ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้และเตรียมตัวหรือเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าไปสู่ AEC นั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและรูปแบบหรือสไตล์การทำงานของไทยกับคนในชาติอื่นๆ โดยการเรียนรู้จะนำไปสู่การยอมรับในความแตกต่าง การปรับตัวเข้าหากัน รวมถึงนำเอาจุดแข็งของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรขององค์กรต่อไป ซึ่งนอกจากการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างของแต่ละประเทศแล้ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ คือ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โยงให้สามารถสื่อสารได้หลายภาษา และมีทักษะความสามารถที่ทัดเทียมกับคนชาติอื่นๆ อีกทั้ง การจ่ายค่าตอบแทนต้องไม่มีความเหมาะสม หรือไม่น้อยกว่าในประเทศอื่นไม่เช่นนั้นแล้ว อาจทำให้คนที่มีความสามารถย้ายไปทำงานในประเทศที่มีค่าตอบแทนที่สูงกว่าได้

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีหัวใจสำคัญอยู่ที่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันแสวงหาปัญหา และคิดค้นแนวทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาที่เป็นเรื่องอันเป็นฉันทามติของชุมชน ไม่ว่าจะเป็ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม ทำงานร่วมกันทั้งแก้ปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักวิจัยภายนอกทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวย หรือวิทยากรกระบวนการร่วมกับนักวิจัยชุมชนที่เป็นชาวบ้าน ดังนั้น การวิจัยจึงสร้างคุณลักษณะของการเรียนรู้แบบพหุภาคี พร้อมกับบังเกิดผลพลอยได้ที่เป็นจิตสำนึกตระหนักในปัญหา หน้าที่ และร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องตรงตามความต้องการ

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและความร่วมมือเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน ตลอดจนศึกษาถึงโอกาสข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ให้ได้มาตรฐาน และเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ให้ได้มาตรฐาน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและความร่วมมือ เพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยใช้งานวิจัย เป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้คนในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ ประชาคมอาเซียนร่วมกัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงโอกาส ข้อจำกัด ปัญหาและ อุปสรรคในการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรด้านการ ท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด เพชรบูรณ์ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและความ ร่วมมือเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

2. เพื่อการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวใน กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อ เสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและความร่วมมือเพื่อรองรับ การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการ วิจัยตามขั้นตอนดังนี้

- 1) การพัฒนาโจทย์/การกำหนดโจทย์วิจัย
- 2) การพัฒนาโครงการ
- 3) การสร้างทีมวิจัย
- 4) การเก็บข้อมูล/เครื่องมือที่นำมาใช้ในการ เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา
- 6) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
- 7) การวางแผนปฏิบัติการ
- 8) การปฏิบัติการ
- 9) การเผยแพร่ขยายผลและการนำงานวิจัย ไปใช้ประโยชน์
- 10) การสรุปบทเรียนและบทเรียนจากการวิจัย เพื่อท้องถิ่น

4. กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแทนชุมชน จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ 1.กลุ่ม ชาวพื้นเมือง บ้านสะเดียง ตำบลสะเดียง อำเภอเมือง 2. กลุ่มชาวไทยหล่ม บ้านนาแซง ตำบลนาแซง อำเภอหล่มสัก 3. กลุ่มชาวเขาเผ่าม้ง เผ่าลีซอ เผ่าเย้า และเผ่ามูเซอ บ้าน เข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ และบ้านเพชรคำ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ 4. กลุ่มชาวบน บ้านน้ำเลา ตำบลตะเบา อำเภอเมือง 5. กลุ่มชาวลาวพวน ลาวแก้ว ลาว ครั่ง บ้านดงขุย ตำบลดงขุย อำเภอบึงสามพัน

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงโอกาส ข้อจำกัด ปัญหาและ อุปสรรคในการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรด้านการ ท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด เพชรบูรณ์ให้ได้มาตรฐานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียน

2. ได้แนวทางการพัฒนาวิชาชีพและบุคลากร ด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ จังหวัดเพชรบูรณ์ให้ได้มาตรฐานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคม อาเซียน

3. ได้แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการ บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทาง การค้าสู่ประชาคมอาเซียน

4. ได้แนวทางการสร้างกระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของหน่วยงาน ต่างๆ

6. สรุปผลการวิจัย

ชุมชนมีความเข้มแข็งทางด้านสังคมค่อนข้างมาก มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสวยงาม มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และความมีอัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชน คนใน ชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อจำกัดคือ ชุมชนยังขาดความ เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชน และ ภาครัฐขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ดูแล

ในพื้นที่ โอกาสคือ จังหวัดเพชรบูรณ์มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบ มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีภูมิอากาศที่หนาวเย็น มีความหลากหลายของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ จึงทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่ง ปัญหาและอุปสรรคคือ การแข่งขันและการแย่งชิงในตลาดการท่องเที่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้น การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบต่อทางอ้อมที่อาจทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาได้ หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านโครงสร้าง ไม่มีการวางแผนร่วมกัน ขาดการบูรณาการ นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคทางด้านภาวะเศรษฐกิจโลกที่มีความผันผวน ไม่แน่นอน เป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวอาจตัดสินใจไม่เดินทางท่องเที่ยวหรือมีการใช้จ่ายน้อยลง

ในด้านของการจัดการความรู้มีแนวทางการจัดการความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 5 ด้าน คือ ด้านองค์ความรู้ ด้านความพร้อมของบุคลากร ด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1. ด้านองค์ความรู้ ได้มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจทั้งทางเรื่องประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม อีกทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีลักษณะโดดเด่นในด้านวิถีชีวิตและมีความเชื่อที่เป็นลักษณะเฉพาะตามพื้นที่ โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าศึกษาและสามารถเพลิดเพลินไปกับกิจกรรมต่างๆ คือ 1) ประเพณีเส็งกลอง ล่องโคมไฟไหว้พ่อขุนผาเมือง เป็นประเพณีท้องถิ่นของอำเภอหล่มสัก 2) ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 จัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่จังหวัดเพชรบูรณ์ 3) ประเพณีปีใหม่ม้งของชาวม้งตรงกับ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 2 ซึ่งเป็นงานรื่นเริงของชาวม้งของทุก ๆ ปี 4) อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เป็นโบราณสถานสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบูรณ์ อุทยานมีพื้นที่ครอบคลุมโบราณสถานในเมืองเก่าศรีเทพ ศรีเทพเป็นเมืองโบราณที่อยู่ในท้องที่อำเภอศรีเทพ เขาคมมอรัตน์ เป็นเขาเล็ก ๆ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของแม่น้ำป่าสัก ที่ตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ 5) เขาคมมอรัตน์ เป็นเขาเล็ก ๆ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของแม่น้ำป่าสัก ที่ตำบลสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ 6) งานกาชาดมะขามหวานเพชรบูรณ์ การจัดงานมะขามหวานและงานกาชาด

จังหวัดเพชรบูรณ์จัดขึ้นในช่วงปลายเดือนมกราคมของทุกปี 7) ประเพณีบุญบั้งไฟเดือนหกและผีตาโม่ ในช่วงก่อนฤดูฝนของทุกปี อำเภอหล่มเก่า

2. ด้านความพร้อมของบุคลากรในพื้นที่ บุคลากรมีการศึกษาสูงขึ้นถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่งผลให้คนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง เกิดความรัก ความหวงแหน ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง เกิดความร่วมมือร่วมใจในการฟื้นฟูสืบทอด อนุรักษ์ วัฒนธรรมและใช้มรดกทางวัฒนธรรมในทิศทางที่ยั่งยืน

3. ด้านการส่งเสริม ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม ชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์มีวัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆที่ได้รับความสนใจ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า ความสำคัญของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิม จึงควรส่งเสริมด้วยการเน้นให้เยาวชนเรียนรู้ สืบสาน ฝึกการละเล่น แก่เยาวชนในชุมชน และสนับสนุนให้มีการจัดการแสดงมากขึ้น

4. ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีป้ายประชาสัมพันธ์ มีเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์หลายเส้นทาง ซึ่งสามารถรองรับการเดินทางท่องเที่ยวเพชรบูรณ์ได้

5. ด้านการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ มีการทำโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านงานกิจกรรมต่างๆ นำสื่อออนไลน์ มาประชาสัมพันธ์ เช่น ถ่ายทำสารคดีการท่องเที่ยว แนะนำแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีการผลักดันให้เกิดการค้าขาย โดยการสร้างเฟิร์มร้านค้า เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนมาค้าขาย ซึ่งมีทั้งอาหาร และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

จากการที่ผู้วิจัยได้จัดโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวนั้น ทำให้ชุมชนมีความสนใจในเรื่องของการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวมากขึ้น สามารถพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น เพราะวิทยากรที่ให้ความรู้ในการอบรมครั้งนี้ได้มีการบรรยายให้ความรู้ถึงการพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ และการบริการการ

ท่องเที่ยวให้ชุมชนได้ทราบถึงผลดีและผลเสีย โดยวิทยากรเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทางด้านการตลาดเป็นอย่างมาก

7. อภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถเกิดขึ้นได้เพราะจังหวัดเพชรบูรณ์มีภาษา มีวัฒนธรรม มีกลุ่มชาติพันธุ์ มีอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ มีพื้นที่ทางธรรมชาติ ที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด นักท่องเที่ยวที่สนใจต้องการเข้ามาศึกษาหรือเข้ามาท่องเที่ยว สามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ (พ.ศ.2558-2561) โดยมีวิสัยทัศน์ คือ ดินแดนแห่งความสุขของคนอยู่และผู้มาเยือน “จังหวัดเพชรบูรณ์จะมุ่งส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ใช้ศักยภาพทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมกับการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อให้ไปสู่การเป็นเมืองแห่งความสุขของคนอยู่และผู้มาเยือน” ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว โดยมีกลยุทธ์ 5 ด้าน คือ

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการและปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว
2. สร้าง พื้นฟู พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อใช้เป็นจุดขายของการท่องเที่ยว
3. พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการตลาดเชิงรุก สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวจากทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ
5. ส่งเสริมและยกระดับผลิตภัณฑ์ OTOP และเกษตร ให้เชื่อมโยงการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

โดยชุมชนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบกิจการ นักท่องเที่ยวสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้เหมาะสมตามสถานการณ์ มีการเรียนรู้องค์ความรู้ด้านต่างของชุมชนจากการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558-2560 ได้กำหนด

ไว้ 3 ยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว และ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภัควิภาส (2556) พบว่า ชุมชนโดยปยูมีศักยภาพการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าในทุกด้าน ได้แก่ ความดึงดูดใจ ความสามารถเข้าถึงได้ทั้งทางกายภาพ แนวคิดและประเพณี วัฒนธรรม การมีที่พักอาศัยหรือที่พักผ่อนหย่อนใจที่ดี พอสมควร การมีกิจกรรมที่เป็นทั้งเชิงวัฒนธรรมและเป็นไปตามธรรมชาติของท้องถิ่น และความประทับใจ ทั้งทางด้านสถานที่พักและความประทับใจทางธรรมชาติ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าอย่างยั่งยืน ควรมุ่งเน้น 1) บริหารการจักระบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพในมิติต่างๆให้สอดคล้องรับกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและระบบนิเวศน์ของชุมชน 2) ต้องให้ความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อผลในมิติของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 3) การกำหนดกฎกติกาและจัดการร่วมกันในด้านการจัดการสิ่งปฏิภูลเพื่อดำรงไว้ของวัฒนธรรมชนเผ่า 4) การตลาด ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆและสร้างผลิตภัณฑ์อ้อมมีอัตลักษณ์ ความโดดเด่น และสื่อถึงการสืบสานวัฒนธรรมชนเผ่า

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เพื่อให้เกิดการดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการจัดระบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและระบบนิเวศของชุมชนโดยการสร้างองค์ความรู้ของชุมชน การสร้างสำนึกร่วมให้ชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการจัดการการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การปฏิบัติการ การแก้ปัญหา ทั้งในส่วนองภาครัฐและภาคธุรกิจ

2. เน้นการพัฒนาแบบการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวประชุม/สัมมนา/เจรจาการค้า และอื่นๆเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

3. เน้นบทบาทและความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต การศึกษา การพัฒนาบุคลากรรองรับการท่องเที่ยว

4. เน้นการพัฒนาแหล่งข้อมูลด้านการท่องเที่ยว/ศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเดินทาง เช่น ป้าย สัญญาณ แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

5. เน้นการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะนี้ในพื้นที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดอื่น เพื่อได้องค์ความรู้โดยรวมต่อไป

9. กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำต่าง ๆ จากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความกรุณา ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

10. เอกสารอ้างอิง

1. จินนพัช ปทุมพร. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในการใช้บริการกิจกรรมเพื่อสุขภาพในหัวหิน ประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) หน้าที่ 96.
2. รัฐนันท์ พงศ์วิรัชธรร และภาคภูมิ ภัควิภาส. (2556). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน. คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ภาควิชาฯ เชียงใหม่.
3. Mr.362degree. (2018). ปี 2560 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 35.38 ล้านคน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้รวม 2.75 ล้านล้านบาท. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2561, จาก <http://www.362degree.com>.